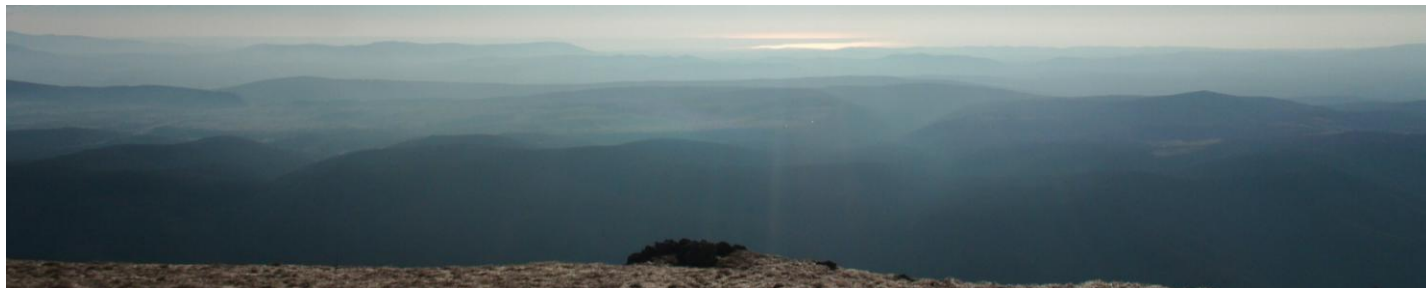

Gospodarenje medvjedom u sjevernim Dinaridima - metoda scenarija

Izvešće s radionice, Dolenjske Toplice, 8. studenog 2011

Radionicu je modelirala Aleksandre Majić Skrbinšek, izvješće napisale Aleksandra Majić Skrbinšek, Vesna Kereži, Urška Marinko i Annie McKee, a uredila Urška Marinko.

OKVIR 1

Popis sudionika (po abecednom redu)

Biotehniška fakulteta, Sveučilište u Ljubljani, Slovenija

Državni zavod za zaštitu prirode, Hrvatska

Hrvatski lovački savez, Hrvatska

Lovački savez Slovenije, Slovenija

LUB Žumberak - Gorjanci, Hrvatska

Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu prirode, Hrvatska

Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Uprava za lovstvo, Hrvatska

Ministarstvo za okoliš i prostor, Agencija RS za okoliš, Slovenija

Ministrstvo za okoliš i prostor, Sektor za zaštitu prirode, Slovenija

Povjerenstvo za praćenje populacija velikih zvijeri, Hrvatska

Šumarski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

The James Hutton Institute, Škotska

Veterinarski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Zavod za šume u Sloveniji, Slovenija

Uvod u radionicu

Radionica je započela predstavljanjem sudionika i moderatora te kratkim pregledom rezultata vježbe u kojoj su učestvovali sudionici prilikom registracije. Cilj pregleda rezultata bilo je istaknuti pojedinačna očekivanja sudionika u vezi same radionice. Očekivanja su uključivala postizanje dogovora o zajedničkom i usklađenom gospodarenju medvjedom, izmjenu iskustava i različitih mišljenja o gospodarenju, operativnost u slovensko-hrvatskoj suradnji, unaprijeđenje trenutnog gospodarenja medvjedom te konstruktivnu raspravu između sudionika. Da bi se omogućilo kvalitetno i cjelovito izražavanje, sudionici su bili potaknuti da govore materinim jezikom (hrvatskim ili slovenskim) te da upozore ukoliko dođe do nesporazuma u sporazumijevanju. Cilj radionice je bilo da se osmisle, analiziraju i ocijene mogući scenariji u vezi gospodarenja smeđim medvjedom u sjevernim Dinaridima.

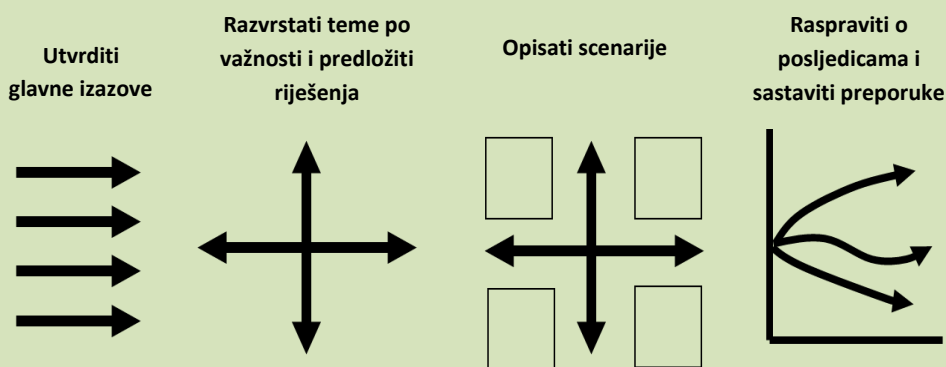
Metoda scenarija – novi pristup

Stvaranje scenarija omogućava sistematsko istraživanje glavnih karakteristika alternativnih budućnosti, identificiranje "pobjednika" i "gubitnika" pojedinačnih alternativnih budućnosti te isticanje posljedica akcija, uključujući pomak od trenutnog stanja („status quo“) te reformu politike. U tom smislu, analiza scenarija ne uključuje predviđanje vjerojatnost zbivanja određenih događaja u budućnosti već omogućuje ocjenjivanje cijelog spektra mogućih budućnosti.

Moderatorica je predstavila koncept metode scenarija koja predstavlja novi način istraživanja stajališta interesnih grupa o gospodarenju smeđim medvjedom. Prezencijom se istaknulo da se stvaranjem scenarija tijekom radionice ne teži predvidjeti budućnost niti utvrditi vjerojatnost već primijeniti kvalitativno i sistematsko ocjenjivanje spektra mogućih budućnosti i posljedica koje bi one imale za zaštitu smeđeg medvjeda. Metoda scenarija je predstavljena u Okviru 2. Pokazatelji „dobrog“ scenarija su navedeni u Okviru 3.

OKVIR 2

Metoda scenarija¹

Primjenom ovog novog pristupa bilo je moguće ocijeniti njegovu korisnost u prikupljanju osnovnih podataka za kvantitativne modele. Ujedno je omogućeno potpunije razumijevanje vizija gospodarenja smeđim medvjedom što vodi ka stvaranju preporuka za gospodarenje.

Koji su izazovi prisutni u zaštiti smeđeg medvjeda u sjevernim Dinaridima?

U radionici se potom pokušalo utvrditi probleme ili „izazove“ s kojima se susreću institucije koje sudjeluju u gospodarenju medvjedom u Sloveniji i Hrvatskoj. Navedeni izazovi su zabilježeni tijekom grupnih diskusija i opisani prilikom skupnog predstavljanja. Prikupljeni glavni izazovi su zatim grupirani u slijedeće izazove:

IZAZOV 1: Status zaštite populacije smeđeg medvjeda, uključujući praćenje stanja zaštite populacije i različite zakonske statute medvjeda u pojedinačnim državama. Ovaj izazov uključuje i potrebu za uspostavljanjem praćenja veličine populacije i uspješno održavanje željene populacijske strukture (spolne, dobne i genetske strukture) odnosno održavanje viabilnosti populacije. Izazove također predstavljaju:

- Stanište - fragmentacija staništa za medvjede uz povećanu urbanizaciju i barijere (npr. autoceste).
- Prihranjivanje, uključujući neželjene posljedice hranjenja, nedostatan razumijevanje učinaka prihranjivanja, probleme s divljim svinjama i povećana reprodukcija medvjeda.
- Komercijalni lov i moguće posljedice na populaciju.

OKVIR 3

Kriteriji za scenarij¹

Dobar scenarij je...

- Vjerovatan
- Potkrijepljen: temeljen na događajima iz prošlosti (sadašnjosti)
- Izaziva i potiče na 'razmišljanje izvan okvira'
- Relevantan – bavi se važnim temama
- Interno usklađen

IZAZOV 2: Prekogranična suradnja pri gospodarenju smeđim medvjedom koja uključuje potrebu za prevladavanjem nejednakosti koje postoje u načinu intervencije u populaciju medvjeda u Hrvatskoj i Sloveniji te potrebu za zajedničkim pristupom u određivanju odstrelne kvote, dobne i spolne strukture na razini populacije. Osnivanje zajedničkog koordinacijskog tijela za prekogranično gospodarenje smeđim medvjedom je izazov koji zahtjeva suradnju na visokoj političkoj razini te primjenu identičnih metoda za monitoring kao i bilateralno sudjelovanje na visokoj političkoj razini i bilateralno sudjelovanje ministarstava i odjela vlasti, znanstvenika i lovačkih organizacija.

IZAZOV 3: Tolerantnost javnosti prema medvjedima, uključujući nedostatak razumijevanja o tome što se točno podrazumijeva pod terminima „socijalni kapacitet“ (poželjna populacija) i „konflikti između medvjeda i čovjeka“ te nerazumijevanje pokazatelja koji na njih upućuju. Izazov predstavljaju i negativan stav javnosti prema gospodarenju smeđim medvjedom, posebno u vezi štete od medvjeda i mogućnosti napada na ljude. Glavni izazov koji je potrebno savladati za dugotrajnu zaštitu medvjeda je stvaranje pozitivne slike medvjeda i njegovog gospodarenja u široj javnosti. S time su povezani i slijedeći izazovi:

- Štete i odgovornost države da osigura nadoknadu šteta nastalih kao posljedica zaštite medvjeda. Zbog velikih razlika u visini nadoknada između Hrvatske, Slovenije i dr. EU članica, potrebna je daljnja diskusija na tu temu.

- „Problematični“ medvjedi i nedostatak korisnih i definirajućih pokazatelja ili mjera koje bi spriječile pojavu takvih medvjeda.
- Kulturalne i ekonomske vrijednosti medvjeda i nedostatak tradicionalnog korištenja medvjedih proizvoda (tržišna ograničenja) kao i potreba za povećanjem vrijednosti medvjeda za različite interesne skupine uzimajući u obzir ekonomski i emocionalni vidik te potreba za stvaranjem zajedničke strategije u ekoturizmu.
- Percepcija koju javnost ima prema napuštenim mladuncima i teškoće u održavanju i opravdanosti utočišta za medvjede, stajalište o eutanaziji i držanje medvjeda u zatočeništvu.

Nakon grupne vježbe, sudionici su zamoljeni da razvrste glavne izazove na temelju vlastitog stava o važnosti navedenih izazova. Stoga je svaki sudionik dodao po jednu obojenu točkicu (naljepnicu) na dva izazova koja je smatrao najvažnijima. Sudionici iz Hrvatske su koristili plave, a sudionici iz Slovenije crvene točkice. Rezultati razvrstavanja izazova po važnosti prikazani su u Okviru 4. Sudionici su potom zaključili da bi izazov pod rednim brojem 3 trebao biti vezan za izazov pod rednim brojem 2 što je bilo korisno za predstojeći dio radionice - traženje „rješenja“.

Strategije za rješenja izazova prisutnih u gospodarenju medvjedom

Potom su sudionici radionice tijekom diskusije, koja se odvijala po skupinama, raspravljali o mogućim rješenjima za netom spomenute glavne izazove. Skupine su plenarno predstavile svoja rješenja i razvrstile ih s obzirom na izazov na koji se odnose. Predložena rješenja predstavljena su u Okviru 5.

OKVIR 4

Rangiranje glavnih izazova

Izazov	Hrvatski sudionici	Slovenski sudionici	Ukupno
1	6	6	12
2	10	7	17
3	4	7	11

OKVIR 5: Rangiranje glavnih izazova in predloženih rješenja

Izazov 1: Status zaštite i tolerantnost javnosti

Predložena rješenja

- . Zajedničko praćenje brojnosti i efektivne veličine populacije sjevernih Dinarida i drugih demografskih parametara uključujući neinvazivno genetičko praćenje do jeseni 2013.
- . Pronaći financijske mehanizme kojima bi se omogućilo uključivanje BIH u praćenje medvjeda na razini populacije.
- . Stvaranje baze podataka o smrtnosti medvjeda koja bi bila dostupna institucijama uključenima u gospodarenje medvjedima u Sloveniji i Hrvatskoj, a koja bi se bazirala na uzorcima tkiva i zajednički definiranom grupom parametara (zajedničko prikupljanje podataka).
- . Planiranje kvota izlučivanja unutar strogih kriterija zaštite populacije i u isto vrijeme maksimalno povećati socio-ekonomsku vrijednost medvjeda sa ciljem povećanja socijalnog kapaciteta.
- . Intervencija u populaciju pri kojoj je važno održavati prirodnu spolnu i dobnu strukturu populacije.
- . Izraditi europsku koaliciju za određivanje statusa zaštite populacije smeđeg medvjeda (države, koje imaju tradiciju održivog gospodarenja smeđim medvjedom).
- . Postići suglasnost o protokolima za postupanje s napuštenim mladuncima uključujući mogućnost zadržavanja utočišta za medvjede koji ne mogu živjeti u prirodi. Takva ustanova bi za cilj imala edukaciju i oblikovanje percepcije javnosti.
- . Sačuvati i poboljšati povezanost staništa.
- . Osigurati jednaki zakonski status medvjeda u Hrvatskoj i Sloveniji; predloženo je da medvjedi u obje zemlje imaju status divljači što bi poboljšalo tolerantnost javnosti i percepciju o štetama.
- . Jedinstveni plan gospodarenja medvjedom u Sloveniji i Hrvatskoj
- . Smanjiti intenzitet prihranjivanja medvjeda.

Izazov 2: **Prekogranična** suradnja

Predložena rješenja

- . Zajedničko razumijevanje što je „gospodarenje“.
- . Sporazum o malograničnom prometu i suradnji između Hrvatske i Slovenije (SOPS) kao zakonodavna osnova za suradnju.
- . Redovita i kvalitetna razmjena informacija.
- . Usporedivo praćenje medvjeda među državama i propisi kojima bi se to reguliralo. Vrijedi i za razvoj i cjelovito razumijevanje biološkog statusa populacije (više od samog praćenja medvjeda).
- . Suradnja je moguća ne neformalnoj razini (što je, operativno gledajući, lakše postići iako potencijalno nestabilno) ili na formalnoj (koja radi na dugoročnim ciljevima i uključuje stručnjake).
- . Stvaranje zajedničke radne skupine i zajedničke strategije (krovni dokument) u kojem će nacionalni dokumenti određivati operativne elemente. Zajedničke radne skupine bi trebale uključivati stručnjake iz susjednih zemalja i bazirati se na suradnji članova iz hrvatske i slovenske stručne komisije.
- . Glavna skupina za gospodarenje velikim zvijerima, sastavljena iz skupina stručnjaka iz svake od susjednih zemalja, trebala bi se sastati barem jednom godišnje.
- . Opredijeliti važne razine usklađenog sudjelovanja u planiranju i izvođenju izlučenja (odstrela); pregled dosadašnjeg gospodarenja i identificiranje najbolje prakse.
- . Usklađenost struke koja može utjecati na donošenje odluka i neformalnu suradnju stručnjaka. Takvo sudjelovanje podupire politika.

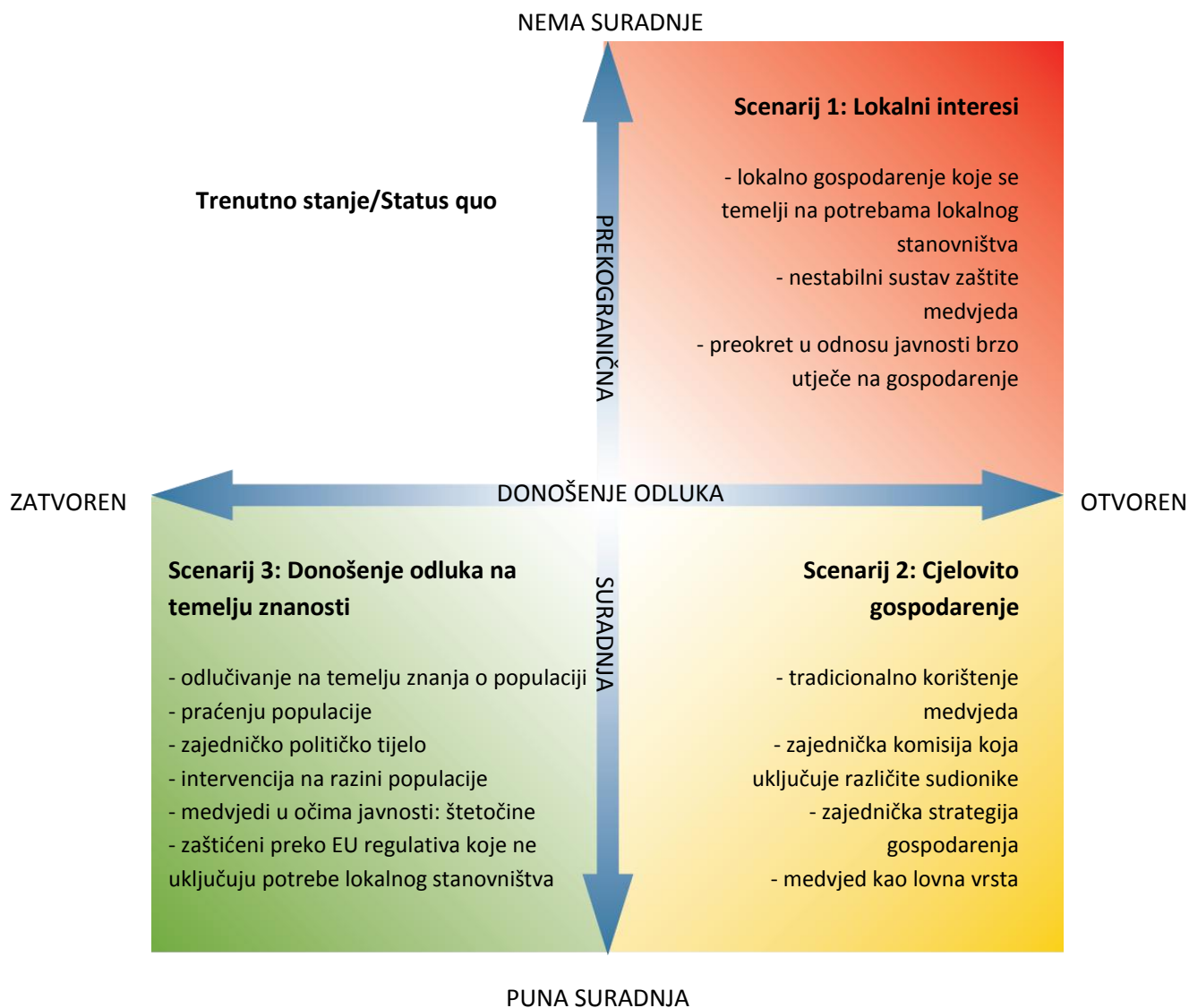

U skladu sa strukturiranom „metodom scenarija“, glavni izazovi su pružili osnovu za stvaranje osi scenarija (Slika 1). Na temelju predlaganih rješenja i pojedinosti o glavnim izazovima, voditeljice radionice su tijekom pauze uobličile scenarije. U Tabeli 1 su prikazane osnovne značajke oblikovanih scenarija koji su u grafičkom obliku prikazane sudionicima. Slijedi detaljan opis pojedinačnih scenarija.

Scenariji za buduće gospodarenje medvjedom u sjevernim Dinaridima

Nakon pauze je moderatorica radionice predstavila osi i koncepte scenarija:

SLIKA 1: Osi, nazivi i osnovne značajke scenarija

Scenarij 1: Lokalni interesi

Smeđi medvjed ima status lovne vrste. Gospodarenje medvjedom je decentralizirano i podijeljeno između lokalnog stanovništva čiji interesi imaju ključnu ulogu. Odluke donose lokalni odbori za gospodarenje medvjedom koji u Sloveniji djeluju na razini regija, a u Hrvatskoj na razini županija. Lokalni načelnici izmjenjuju se u predsjedovanju odborima. Jednom godišnje nacionalno tijelo prikuplja regionalna izvješća te se na temelju njih izrađuje nacionalno izvješće o statusu zaštite medvjeda. Glavne teme na sastancima lokalnih odbora za gospodarenje medvjedom je njihovo izlučivanje s ciljem sprečavanja mogućih šteta. Na sastancima se većinom prihvaća mišljenje najglasnije interesne skupine. Gospodarenje medvjedom je široko prihvaćeno jer je prilagođeno potrebama lokalne zajednice. Glavni cilj gospodarenja je zadovoljavanje lokalnih interesa. Sustav zaštite medvjeda je nestabilan jer se provodi na malom prostoru. Ne postoji prekogranična dosljednost i izmjena znanja o važnim pitanjima (kvotama izlučivanja, strukturi izlučivanja, spolu i dobi) u gospodarenju medvjedom, a praćenje medvjeda je ograničeno državnim granicama. Stručnjaci, kao jedna od interesnih skupina, nemaju puno moći i njihova su mišljenja tek rijetko uzeta u obzir. Nema puno konflikata između ljudi i medvjeda, a socijalni kapacitet je dobro proučen. Gospodarenje smeđim medvjedom se temelji na socio-ekološkim podacima i može se promijeniti preko noći kao posljedica brze promjene u stavovima javnosti što samo pridonosi nestabilnosti sustava zaštite smeđeg medvjeda.

Scenarij 2: Cjelovito gospodarenje

Zbog toga što je status medvjeda kao lovne vrste dogovoren kroz prekograničnu suradnju, povećalo se tradicionalno korištenje medvjeda i medvjeđih proizvoda u Hrvatskoj i Sloveniji, posebno u vidu tržišta mesa u slovenskim urbanim područjima. Izlučivanje se planira na način da se što je moguće više povećava zarada od trofejnog lova. Strani lovci dolaze u Sloveniju i Hrvatsku da bi doživjeli lov na medvjeda. Lokalna turistička poduzeća imaju značajnu zaradu od usluga koje pružaju stranim gostima. Prvobitna zarada od trofejnog lova je nadahnula lokalna poduzeća da krenu s održivim korištenjem smeđeg medvjeda pa su započeli s ponudom izleta na temu „Doživite medvjeda! (Experience bears!)“ kao dio eko-turističke ponude. Komercijalna vrijednost medvjeda se povećala no nije sigurno kako će to utjecati na tolerantnost javnosti s obzirom na to da se populacija medvjeda povećala te da država više ne osigurava nadoknadu štete od medvjeda. Ubire se pristojba od svih onih koji zarađuju ponudom medvjeda. Prikupljena sredstva se koriste za praćenje populacije i istraživanja te za organiziranje radionica i sastanaka s različitim interesnim skupinama na kojima se raspravlja o ciljevima i izvođenju gospodarenja medvjedom. Za prekogranično gospodarenje medvjedom je odgovorna zajednička komisija koja uključuje predstavnike različitih interesnih skupina. Komisija ima zakonsku obvezu stvoriti zajedničku strategiju gospodarenja koja se ocjenjuje svakih pet godina, a dvaput godišnje se sastaje da bi raspravila napredak u ciljevima i akcijskim točkama. Donošenje odluka i kompromisa je teško u tako velikoj i promjenljivoj strukturi gospodarenja te zahtjeva mnogo sredstava zbog čega je komisiji teško donijeti konačnu odluku u zadanom terminu. Također se pojavljuju administrativne prepreke u vezi prekograničnih pitanja i puno je nesuglasica oko financija. Zbog kompleksnog načina funkcioniranja, komisija ne uspijeva reagirati brzo u hitnim slučajevima što stvara nemir u javnosti kojoj su potrebna brza i konkretna rješenja. Nacionalne podskupine provode operativne dijelove zajedničke strategija što uključuje dosljedno, prekogranično praćenje i planiranje izlučivanja sa ciljem da se osigura odgovarajuća dobna, spolna i genetska struktura i održivo korištenje populacije smeđeg medvjeda.

Scenarij 3: Donošenje odluka na temelju znanost

Donošenje odluka se temelji na znanstvenim saznanjima o populaciji i praćenju populacije. To podrazumijeva kvalitetno znanje o utjecajima prihranjivanja, genetskoj strukturi populacije, veličini populacije, populacijskim trendovima koje je dovoljno za provedbu izlučivanja kojim će se održati odgovarajuća veličina populacije s promjerenom spolnom i dobnom strukturom. Praćenje i zakonski status medvjeda su usklađeni između obje zemlje te je stvorena bogata znanstvena baza podataka koju koriste obje zemlje. Stvoreno je zajedničko formalno političko tijelo između Hrvatske i Slovenije kao i zajednički propisi koji definiraju zajedničko gospodarenje. Zbog tzv. „od vrha prema dnu“ tipa odlučivanja („top-bottom decision making“), zaštita koja je regulirana zakonima EU ne pridodaje puno pažnje lokalnim interesima. Rezultat je pojednostavljen proces donošenja odluka u kojem donositelji odluka u obzir uzimaju samo prijedloge znanstvenika. Pošto je donošenje odluka pod isključivim utjecajem znanstvenika, nijedna druga interesna skupina ne sudjeluje u tom procesu. To uzrokuje negativan stav javnosti prema medvjedu koja medvjeda smatra štetocinom no zbog nedostatka društvenih istraživanja („ljudske dimenzija“) nije moguće saznati prave stavove javnosti prema medvjedu. S obzirom na zaštićeni status medvjeda i isključivanja interesnih skupina iz procesa donošenja odluka, lovci i seljaci ne podržavaju gospodarenje medvjedom. Kao posljedica toga medvjed nema nikakvu ekonomsku ili tradicionalnu socijalnu vrijednost za ljude koji s njime dijele životni prostor. Socijalni kapacitet je nizak, a nadoknada šteta od medvjeda visoka. Ovakvo gospodarenje medvjedom mnogi doživljavaju krutim i nepraktičnim i na zaštitu medvjeda gledaju kao na nametnutu zaštitu. Neki su mišljenja da je stopa ilegalnog lova vrlo visoka. Zbog načina uređenja (suradnje, donošenje odluka na temelju znanosti) moguće je zaustaviti daljnu defragmentaciju staništa. Na tzv. žarišnim točkama mogu se primjerice postaviti nove veze između fragmentiranih dijelova staništa (prijelazi za divlje životinje).

U ovom dijelu radionice, sudionici su izrazili zabrinutost o osnovama na kojima su zasnovani nacrti scenarija, njihovoj primjerenosti kao i nesigurnost o ulozi scenarija u izradi stvarnih i praktičnih strategija za gospodarenje medvjedom. Zbog toga je moderatorica radionice dodatno objasnila upotrebu nove metode nakon čega su sudionici predložili određene promjene u nacrtu scenarija (da bi se osiguralo da su uvaženi kriteriji navedeni u Okviru 3). Potom je slijedila analiza pojedinačnih scenarija.

Analiza scenarijev

Sudionici, koji su i dalje ostali u skupinama u koje su bili raspoređeni u jutarnjem dijelu radionice, analizirali su scenarije. Na temelju značajki pojedinačnih scenarija, sudionici su identificirali i zapisali potencijalne prednosti i nedostatke koje bi za njih imali takvi scenariji. Prednosti i nedostaci za dugotrajnu zaštitu smeđeg medvjeda su predstavljeni u Okviru 6 i temelj su preporuka za gospodarenje smeđim medvjedom.

OKVIR 6: Analiza prednosti i nedostataka pojedinog scenarija

Scenarij 1: Lokalni interesi

Prednosti

- ✓ Interesi lokalne zajednice su prepoznati i uzeti u obzir.
- ✓ Lokalne zajednice su vrlo zadovoljne načinom gospodarenja i podupiru ga.
- ✓ Minimalni broj konflikata između ljudi i medvjeda.
- ✓ Gospodarenje je dobro prilagođeno lokalnom okolišu.
- ✓ Brzo rješavanje konflikata između čovjeka i medvjeda.
- ✓ Velika prilagodljivost unutar gospodarenja.
- ✓ Minimalne štete od medvjeda koje su ujedno dobro prihvaćene.

Nedostaci

- ✓ Gubitak gospodarenja temeljenog na populaciji - Ne uzima odnosno ne može uzeti u obzir populacijske parametre jer je gospodarenje previše lokalno i kao takvo kratkotrajno.
- ✓ Stav javnosti neposredno utječe na gospodarenje (mogućnost brze manipulacije).
- ✓ Interesi lokalne zajednice su važniji od zaštite medvjeda što dugoročno predstavlja gubitak za medvjeda.
- ✓ Interesi lokalne zajednice su nametnuti svim ostalim interesima.
- ✓ Lokalno znanje je ograničeno i nedostaje mu stručnosti.
- ✓ Sustav je preotvoren i dozvoljava da interesi pojedinca nadvladaju interese drugih.
- ✓ Staništa medvjeda su veća od površine lokalnih zajednica (kao i od površina lovišta).
- ✓ Biologija medvjeda nije uzeta u obzir.
- ✓ Sa pravnog i upravljačkog vidika, ovaj scenarij nije prihvatljiv.

Scenarij 2: Cjelovito gospodarenje

Prednosti

- ✓ Cjelovito gospodarenje medvjedom na razini populacije (postoji široki „konsenzus“).
- ✓ Povećava socio-ekonomsku vrijednost medvjeda za različite interesne skupine.
- ✓ Dovodi do pozitivnog stava prema medvjedu.
- ✓ Povećava socijalan kapacitet.
- ✓ Ravnoteža između interesa vezanog uz gospodarenje medvjedom i interesa lokalne zajednice.
- ✓ Prepoznaje nužnost gospodarenja vrstom na razini populacije.
- ✓ Stvara više novca za zaštitu.
- ✓ Snažniji utjecaj na razna donošenja odluka na međunarodnoj razini zbog zajedničke hrvatsko-slovenske prekogranične suradnje.
- ✓ Uspješnije cjelovito gospodarenje koje uključuje biologiju vrste.

Nedostaci

- ✓ Kompleksnost gospodarenja zbog različitih interesa (npr. znanstvenika i drugih stručnjaka).
- ✓ Teško je zagotoviti operativnost zajedničke komisije.
- ✓ Dugotrajan proces.
- ✓ Nedostatak novih znanja jer nema znanstvenih istraživanja.
- ✓ Entropija (puno se energije troši na balansiranje različitih interesa).
- ✓ Problemi s odgovornošću za određene akcije (npr. jedan partner može odgovornost u vezi problematičnih situacija prebaciti na drugog partnera ili na EU).
- ✓ Nije prilagodljiv.
- ✓ Prisutan je strah da će iskorištavanje medvjeda biti važnije od njegove zaštite.
- ✓ Povećana mogućnost nastanka problema zbog pritisa od strane lokalne zajednice (npr. smanjena brojnost lokalne populacije ili lošija kvaliteta lokalnog staništa).
- ✓ Manje novaca za projekte kao što su LIFE ili INTERREG te općenito za istraživanja.

Scenarij 3: Donošenje odluka na temelju znanosti

Prednosti

- ✓ Kvalitetno znanje o populaciji i utjecajima na populaciju.
- ✓ Uključuje kompletno znanje o populaciji i biologiji vrste
- ✓ Moguće je predvidjeti posljedice.
- ✓ Djelotvorno i jednostavno gospodarenje s pojednostavljenom primjenom znanja (znanstvenici i stručnjaci sudjeluju u gospodarenju).
- ✓ Manja ovisnost o dnevnoj politici.
- ✓ Lakša provođenje nepopularnih mjera.
- ✓ Zaštita populacije na određeno vrijeme (tj. kratkotrajna zaštita).

Nedostaci

- ✓ Postoji jaz između stvarne situacije i želja interesnih skupina (tj. što interesne skupine misle i žele u vezi zaštite smeđeg medvjeda nije uključeno u gospodarenje smeđim medvjedom).
- ✓ Smanjena prihvaćenost, tolerancija i vrijednost medvjeda u društvu.
- ✓ Medvjed se ne smatra dijelom prirodne baštine.
- ✓ Nekontrolirane ilegalne intervencije u populaciju medvjeda od strane pojedinih interesnih skupina.
- ✓ Interesi vezani za zaštitu medvjeda su važniji od interesa lokalne zajednice što smanjuje toleranciju prema medvjedu.
- ✓ Mišljenje javnosti o medvjedima je negativno i na zaštitu medvjeda se gleda kao na nametnutu zaštitu.
- ✓ Ne uključuje sve elemente društva.
- ✓ Gospodarenje je kruto i nepraktično.
- ✓ EU propisi zanemaruju lokalne značajke.
- ✓ Zbog odlučivanja na bazi znanosti, druge su interesne skupine isključene te je veća mogućnost protivljenja što može negativno utjecati na zaštitu.

Mišljenje sudionika i slijedeći koraci projekta

Ocijenjivanje radionice in način rada je učinjeno korištenjem kratkog upitnika.

Očekivanja sudionika su bila uglavnom ispunjena (14 od 18 odgovora). U objašnjenjima i komentarima sudionika navodi se da je radionica dugo očekivana inicijativa i mogućnost za otvorenu raspravu o gospodarenju medvjedom s ključnim osobama kao i da omogućuje stvaranja kontakata i izmijenu ideja. Prekogranični sastanci su ključni za djelotvorno gospodarenje zajedničkom populacijom i obje države su pokazale veliki interes za daljnu suradnju. Radionica predstavlja zanimljiv novi pristup pronalasku rješenja za obje države. Sudionici su također izrazili i određenu zabrinutost. Nedostajali su im konkretni rezultati i nacrti za buduću suradnju te smatraju da je tematika radionice bila preopširna. Naglasili su potrebu za prekograničnom suradnjom tako da se definiraju operativni koraci i upotrijebe podaci prikupljeni tijekom radionice.

Sudionici su bili zadovoljni načinom rada (17 od 18 odgovora). Vođenje radionice je bilo ispravno i inovativna metoda pravilno korištena. Radionica je opisana kao dobro osmišljen način rada i stvaranja dogovora. Sudionici su predložili da se više truda usmjeri prema značenju i ulozi odgovornih institucija i ministarstava zbog nedostatka nadležnosti među njima. Radionica je bila usmjerena prema zajedničkim ciljevima, ali je i opet više riječ o načelnom izražavanju mišljenja o velikim zvijerima, a ne o operativnim koracima. Dogovori, raspodijela odgovornosti i prava nisu postignuti. Od ostalih problema, sudionici su naveli premalo vremena za objašnjenje nove metode i njene namjene te premalo vremena za potrebne rasprave i rješenja. U drugom dijelu radionice (oblikovanje osi scenarija) bilo je određenih nesporazuma i teškoća pri razumijevanju metode; neki od sudionika su predložili da se više vremena provede objašnjavajući metodu (npr. predstavljanjem konkretnog primjera). Sudionici su, općenito gledajući, mišljenja da metoda, uz malo prakse, ima veliki potencijal.

Sudionici su putem elektronske pošte dodatno bili pozvani da komentiraju radionicu i nacrt izvješća. Pozivu se je odazvalo nekoliko sudionika. Sudionici su pohvalili inicijativu da se radionica organizira te su izrazito pozitivno ocijenili prekogranični značaj radionice. Nekoliko puta su spomenuli metodu analize scenarija kao nejasnu zbog činjenice da ni jedan od scenarija nije bio izabran za najboljeg. Kao prednost metode naveli su jasno oblikovanje pozitivnih i negativnih strana različitih pristupa upravljanju. Jedan od sudionika je dodatno upozorio da se brojno stanje populacije mora usklađivati s kapacitetom staništa u širem smislu, kako ne bi došlo do šteta na privatnom vlasništvu, a kao jednu od metoda za održavanje relativno visokih gustoća je spomenuo dodatno hranjenje medvjeda na hranilištima.

Preporuke za upravljanje smeđim medvjedom u sjevernim Dinaridima

Nakon pregleda literature o institucijskim aspektima gospodarenja smeđim medvjedom u Sloveniji i Hrvatskoj i informacija predstavljenih u ovom izvješću, autorice su pripremile preporuke za dugotrajnu zaštitu smeđeg medvjeda u sjevernim Dinaridima. Preporuke sadrže strateške smjernice i ocrtavaju ciljeve koje su sudionici više puta istaknuli kao poželjne ciljeve.

PREPORUKE

- *Za uspješnu zaštitu smeđeg medvjeda prvenstveno je potrebno dobro poznavanje i razumijevanje stanja populacije i vrste, ali i poznavanje socijalnog kapaciteta tj. broja medvjeda s kojim su ljudi spremni živjeti. Učinkovitost poduzetih mjera mora se redovito pratiti i ocijenjivati uzimajući u obzir i stanje i socijalni kapacitet.*
- *Trebalo bi organizirati sustave prekogranične suradnje. Prvi korak bi morala biti česta i sistematična razmjena informacija. Potom bi se trebala ostvariti formalna suradnja te stvaranje zajedničke vizije i ciljeva gospodarenja. Za izbor mjera potrebnih za kratkotrajno i dugotrajno postizanje ciljeva potrebne su rasprave na bilateralnoj razini, dok stvarna izvedba mora biti dovoljno fleksibilna i prilagodljiva lokalnim odnosno nacionalnim potrebama. Krajnji cilj mora biti usklađeno gospodarenje na razini (meta)populacije.*
- *Potrebno je gospodarenje kojim će se maksimalno povećati koristi za lokalno stanovništvo na način koji neće dovesti u pitanje dugotrajni opstanak populacije smeđeg medvjeda. Mjere kojima bi se to postiglo ne bi smjele biti usmjerene samo prema izlučivanju medvjeda. Potrebno je istražiti i razviti mogućnosti za ekoturizam pri čemu bi se trebalo omogućiti neposredno sudjelovanje javnosti u gospodarenju medvjedom. Takve strategije imaju veliki potencijal glede povećanja općeg razumijevanja i podrške gospodarenju medvjedom među zainteresiranom javnošću.*
- *Trebali bi se stvoriti uvjeti za intenzivan dijalog između različitih interesnih skupina iz obje zemlje. Razmjena pridobljenih iskustava i socijalno učenje bi prodonijelo boljim rješenjima na dugi rok. Da bi se izbjegao preveliki utjecaj najglasnijih skupina na tijek odlučivanja, potrebno je uložiti puno truda da bi tako sve interesne skupine bile u mogućnosti iznijele svoja razmišljanja.*
- *Da bi se ostvario i održao visoki socijalni kapacitet, moramo više pažnje posvetiti sprječavanju konflikata između medvjeda i ljudi uključujući štete u poljoprivredi i habituaciju medvjeda koji naposljetku predstavljaju neposrednu opasnost za živote ljudi.*
- *Osviještavanje moramo provoditi na lokalnoj razini s ciljem educiranja i informiranja lokalne zajednice o potrebi za učinkovitim gospodarenjem i zaštitu smeđeg medvjeda te o čimbenicima koji uzrokuju konflikte i načinima njihovog sprječavanja. Znanstvenicima je potrebno omogućiti potporu pri „prevođenju“ stručnog jezika u široj javnosti razumljivija izvješća koja se temelje na podacima prikupljenima pri praćenju stanja populacije medvjeda te ispitivanjima javnog mnijenja. Konačni cilj je uzajamno podržavanje lokalne javnosti i znanstvenika u prikupljanju i razumijevanju podataka.*
- *Potrebno je preusmjeriti pozornost od zaštite koja je trenutno usmjerena na očuvanje vrste prema cjelovitom praćenju i očuvanju ekosustava. Također se moramo usredotočiti na razmjenu znanja o koristima koje donosi očuvan ekosustav jer i tako možemo povećati osviještenost javnosti o važnoj ulozi koju medvjed ima u ekosustavu.*

Upotrebljena literatura i više o metodi scenarija

- ¹ Brummell, A., MacGillivray, G. 2008. Scenario Planning - A Tool for Navigating Strategic Risk. Scenarios to Strategy Inc. (self published).
- Chermack, T. J., Lynham, S. A., Ruona, W. E. A. 2001. A Review of Scenario Planning Literature. Future research quarterly.
- Moen, R, Ronsson, R. 2009. Scenarios in the context of Future Forests
- Patel, M., Kok, K., Rothman, D. S. 2007. Participatory scenario construction in land use analysis: An insight into the experiences created by stakeholder involvement in the Northern Mediterranean. Land Use Policy, 24, 546–561.
- Peterson, G. D., Cuning, G. S., Carpenter, S. R. 2003. Scenario planning: A Tool for Conservation in an Uncertain World. Conservation Biology, 17 (2), 358–366.
- Swart, R. J., Paskin, P., Robinson, J. 2010. The problem of the future: sustainability science and scenario analysis. Global Environmental Change, 14, 137–146.

Zahvala

Radionicu su organizirali Biotehniška fakulteta Sveučilišta u Ljubljani i Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu u okviru FP7 projekta »HUNTING for sustainability« (2112160) kojega sufinancira Europska komisija. Zahvaljujemo se sudionicima na konstruktivnom sudjelovanju i važnom doprinosu istraživačkom procesu. Nadamo se da će rezultati radionice doprinijeti boljem gospodarenju smeđim medvjedom.

<http://fp7hunt.net/>

